

Temat 1: Kulik wielki – ornitolodzy pomagają mu w wysiadywaniu jajek

Ma charakterystyczny długi, wygięty dziób oraz smukłe nogi, które pozwalają mu wygodnie brodzić na podmokłych łąkach, na brzegach rzek i jezior. To największy siewkowiec. Zwróćcie uwagę na długi dziób, który pomaga kulikowi szukać pokarmu: małży, mięczaków, niewielkich bezkręgowców.

fot: Bishnu Sarangi

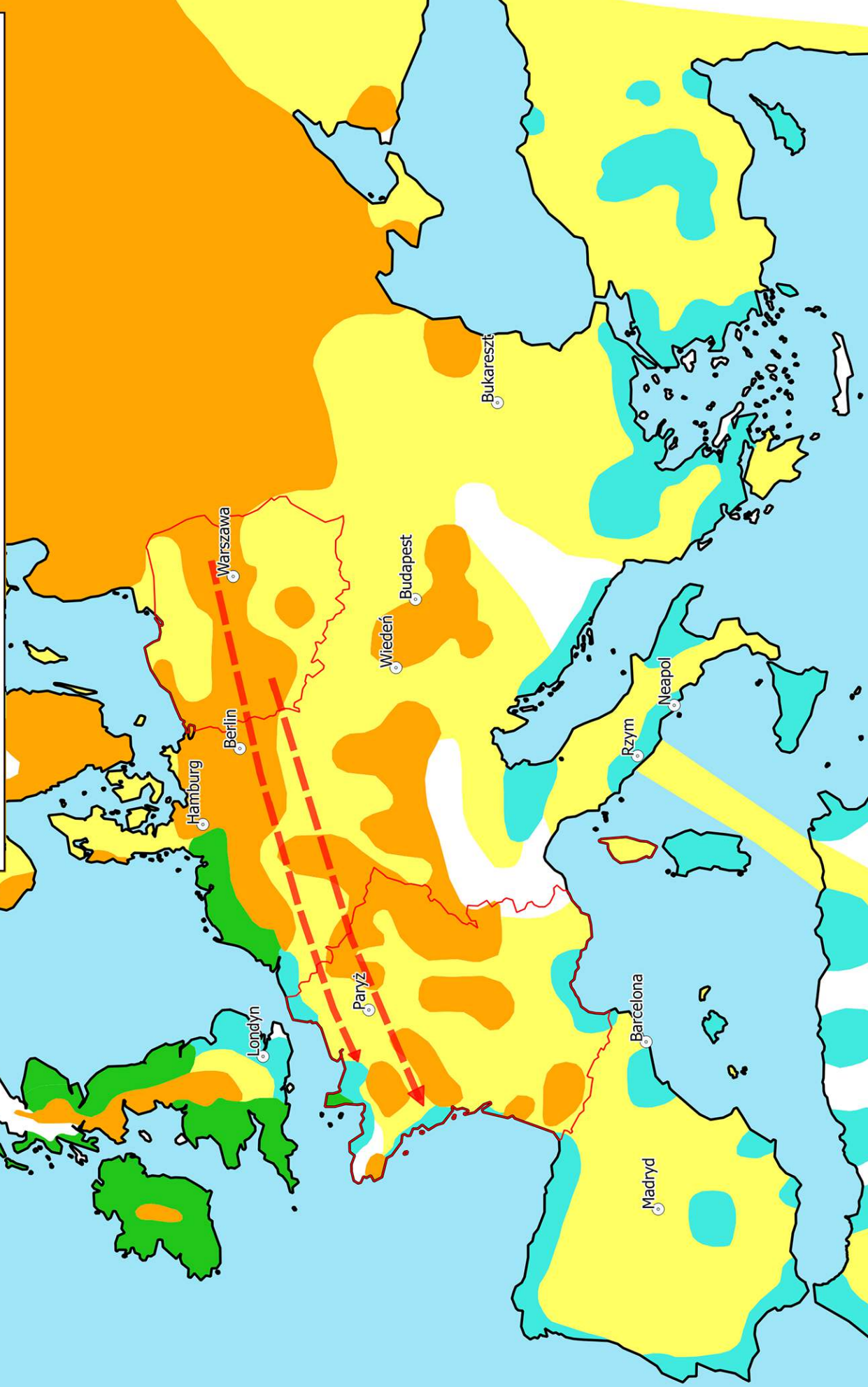
W zasadzie nie budują gniazda, ale składają jajka (zwykle około 4) w niewielkim dołku na środku podmokłej łąki. Takie miejsce może być narażone na ataki drapieżników (kuny, lisy, a nawet koty), jeśli łąka w czasie upalnego lata za bardzo wyschnie. W ramach programu [Ochrona Kulika Wielkiego](#) gniazda otacza się elektrycznym płotem, nakłania się również rolników do opóźnienia koszeń. Kuliki wielkie są już tak nieliczne, że wymagają niestety tzw. ochrony czynnej. Ornitolodzy na pewien czas podkradają im jaja (zastępując sztucznymi). Prawdziwe jaja wygrzewają się w inkubatorze, do gniazda powracają dopiero przed samym kluciem. To zwiększa szansę na odchowanie młodych kulików.

*Na kuliki wielkie myśliwi polują tylko w trzech krajach Unii Europejskiej.
Najwięcej ptaków ginie we Francji, od 5 do 40 tysięcy rocznie!
Stanowi to 99% wszystkich zabijanych kulików w Europie.
Cała europejska populacja to jedynie 190 tysięcy par kulika wielkiego.*

W ostatnim 20-leciu liczba kulików wielkich w Polsce spadła trzykrotnie, do ok. 250 par. Niestety wszystkie skomplikowane działania ochronne (finansowane głównie przez Unię Europejską) są niweczone, gdy „nasze” kuliki odlatują na zimę do Francji, gdzie są zabijane przez tamtejszych myśliwych. To przykład niekonsekwencji międzynarodowego prawodawstwa Unii Europejskiej oraz problemów ochrony gatunków. Historia kulika wielkiego była dla nas główną inspiracją przy pracy nad [II edycją akcji Łączą Nas Ptaki!](#)

Legenda

- Obszar lęgowy, opuszczany na zimę
- Obszary, na których kulk wielki jest obecny tylko podczas przelotów
- Obszary, na których kulk wielki jest obecny cały rok, także podczas przelotów
- Obszar zimowania
- Morza i oceany

Temat 2: Batalion – ptak z unikalnym kołnierzem z piór

Samce mają w sezonie godowym charakterystyczną kryzę - kołnierz z piór. Każdy z nich jest niepowtarzalny! Barwią się od bieli, beżu, pomarańczowy, poprzez purpurowy, niebieski i czarny. Po nastroszeniu jego szata wygląda niczym stylowy strój z epoki wiktoriańskiej. Ma też długie nogi i dziób, ułatwiające brodzenie na podmokłych łąkach i wyławianie bezkręgowców (głównie dorosłych owadów i ich larwy pajaków, skorupiaków wodnych i ślimaków) z przybrzeżnego mułu.

fot: Santiago Avis

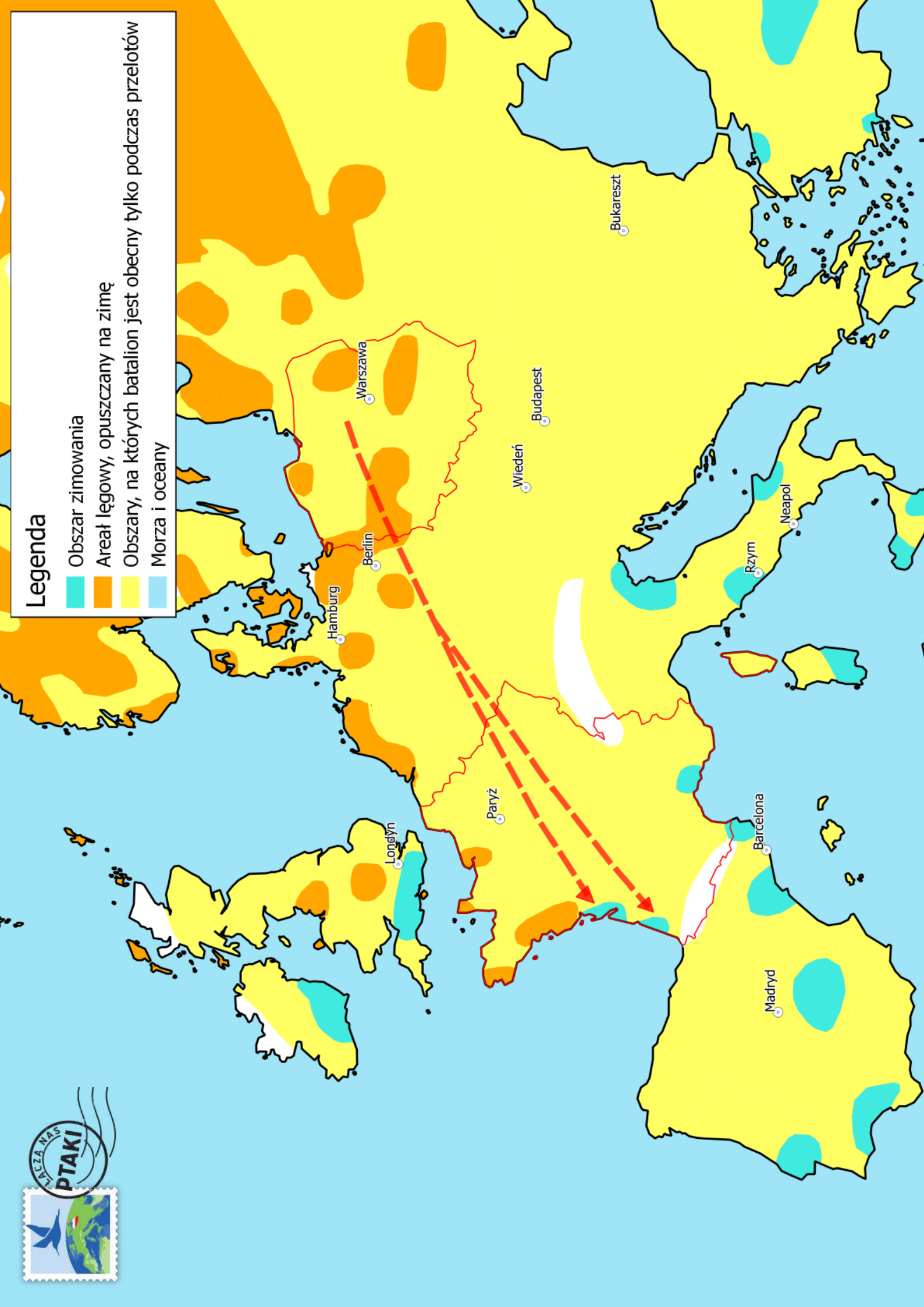
Gniazdują na torfowiskach, na górskich płaskowyżach w tundrze oraz na podmokłych, trawiastych łąkach nad wodami. Samce w różnokolorowych kryzach toczą pozorowane walki z konkurentami o samice. Każdy z nich broni swojego terytorium. Dlatego jeszcze niedawno batalion zwany był „bojownikiem”! Samice przechadzają się między nimi i wybierają tego samca, który najokazalej przedstawił swoje upierzenie i barwy. Zdarza się jednak, że całą sytuację wygrywa ten samiec, który nie napuszył kryzy i wmieszał się w stadko samic zupełnie niezauważony!

*W Polsce batalion to bardzo rzadki ptak, na granicy wymarcia.
Sporadycznie wykrywane są pojedyncze lęgi, głównie w rozlewiskach rzeki Biebrzy.*

Ciekawostką jest fakt, że samce batalionów przylatują kilka tygodni wcześniej - już w marcu - aby dokończyć proces zmiany upierzenia. To wówczas wykształcają się kołnierze, które przywdziewają tylko na maj i czerwiec. Samice natomiast dolatują do samców troszkę później, w kwietniu. Na zimowiska bataliony wracają już razem, na początku października.

Legenda

- Obszar zimowania
- Areał lęgowy, opuszczany na zimę
- Obszary, na których batalion jest obecny tylko podczas przelotów
- Morza i oceany

Temat 3: Czajka – głosem alarmuje o zagrożeniach wszystkie ptaki

Czajki preferują rozległe, płaskie, podmokłe, a nawet częściowo zalewane wiosennymi wodami łąki. Muszą być porośnięte niską trawą, bez drzew, krzewów i wyższych kęp zasłaniających widok ptakom wysiadającym jaja. Ze względu na zanik siedlisk coraz częściej zdarza się gniazdowanie na polach uprawnych. Najłatwiej je spotkać na Podlasiu, Warmii i Suwalszczyźnie.

Mają charakterystyczne czarne pióra z zielonym, a czasem niebieskim połyskiem. Na głowie zawadiacki czubek. Boki głowy i pierś są białe. Leczącej czajki nie można pomylić z żadnym innym ptakiem - mają uderzająco szerokie i zaokrąglone skrzydła.

fot: Michał Kucharski

Na lęgowiska wracają wcześniej, bo już w lutym i marcu. W okresie godowym samiec wykonuje akrobatyczne loty godowe z widowiskowymi skokami i pętlami w powietrzu, na przemian wzbijając się i opadając. Czajki mają bardzo charakterystyczny, modulowany głos. Można usłyszeć je jak krążą nad łąką, zalecając się do siebie. Często przybierają rolę łąkowego policjanta, alarmując o potencjalnym niebezpieczeństwie wszystkie inne ptaki. Słuchać wówczas ostrzegawcze „kiwit! kiwit!”.

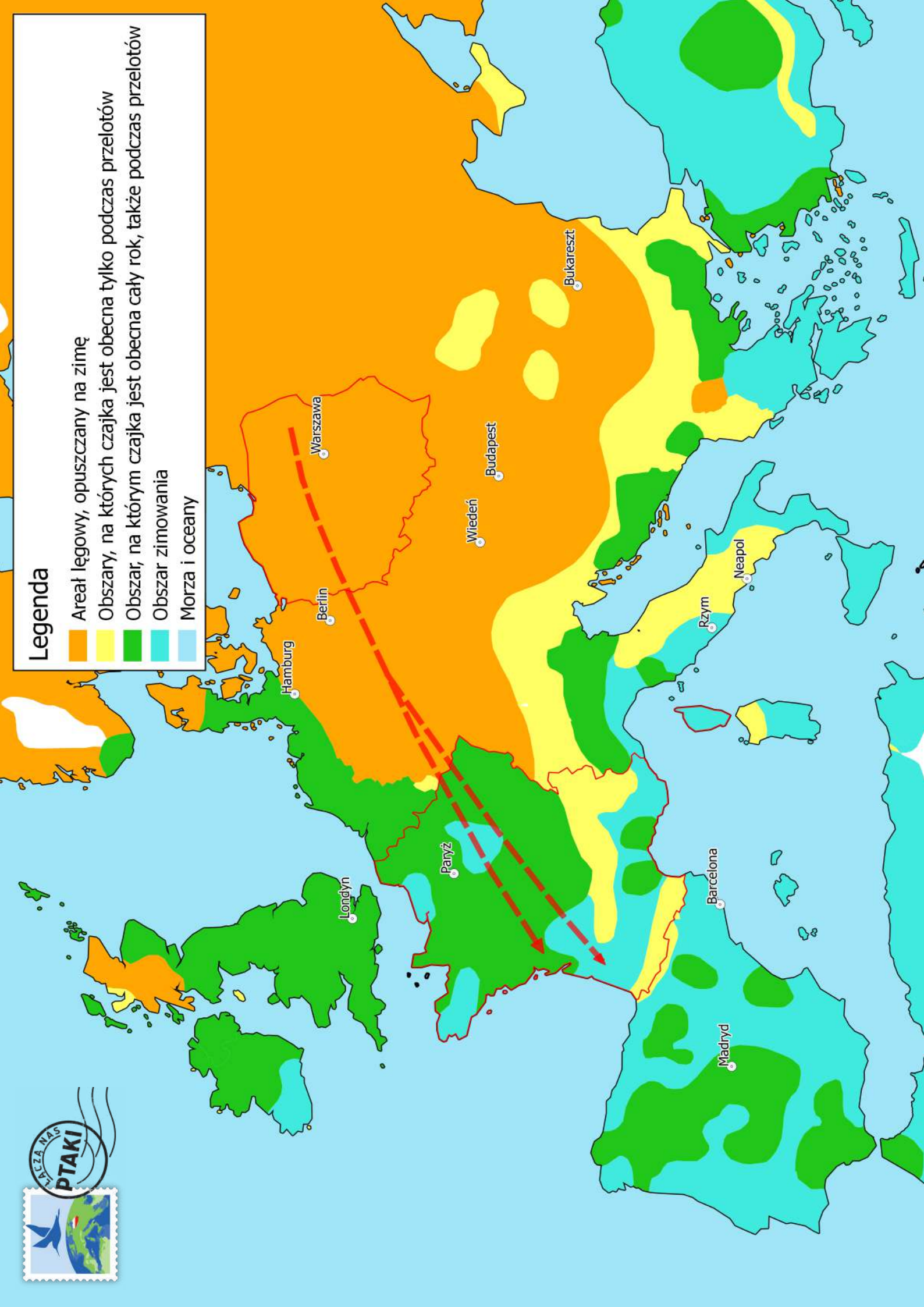
*Na czajkę myśliwi polują w aż 5 europejskich krajach.
Lęgowa populacja czajki w Unii Europejskiej wynosi około 1 milion ptaków.
We Francji zabijane jest rocznie ponad 400 tysięcy czajek.*

Od kilku dekad populacja czajki stale się zmniejsza. W ostatnim dziesięcioleciu tempo tego spadku jeszcze się nasiliło, zarówno w Polsce, jak i całej Europie. Musimy włożyć znacznie więcej sił w jej ochronę!

Legenda

- Areal lęgowy, opuszczany na zimę
- Obszary, na których czajka jest obecna tylko podczas przelotów
- Obszar, na którym czajka jest obecna cały rok, także podczas przelotów
- Obszar zimowania
- Morza i oceany

Temat 4: Słonka - ptak z oczami dookoła głowy

Słonka jest wielkości gołębia, ma dość krótkie nóżki i długi dziób. Jej pióra w różnych odcieniach brązu i szarości układają się w ciekawy wzór, który pozwala jej być niewidoczną na ziemi, wśród opadłych liści. Duże oczy przesunięte są trochę do tyłu głowy, dzięki czemu ptak widzi również to, co znajduje się za nim. Takie „patrzenie za siebie” sprawia, że łatwiej wypatrzyć drapieżnika, który próbuje podejść z tyłu.

fot: Matti Saranpää

Słonki mieszkają w wilgotnych lasach liściastych, są więc nietypowym przedstawicielem ptaków siewkowych. Zagłębiają swój długi dziób w miękkiej ziemi, aby znaleźć dżdżownice i owady, które są ich pożywieniem. Gniazdo budują na ziemi. Młode słonki są po wykluciu dość samodzielne, ale ciągle wymagają opieki rodziców. Samica w razie potrzeby potrafi przenosić młode w dziobie lub przyciskając dziobem do piersi.

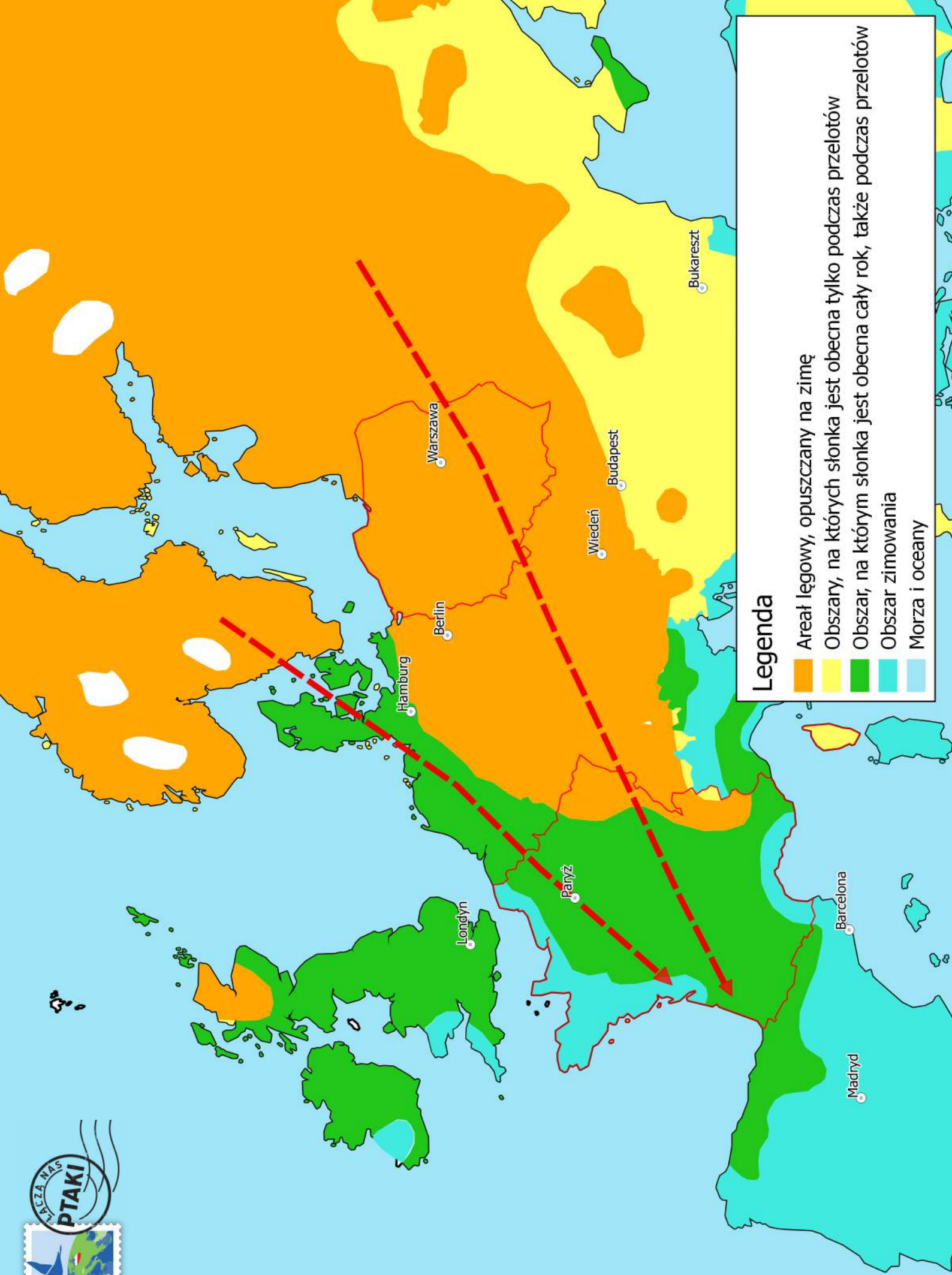
W Polsce słonka jest ptakiem nielicznym i trudno ją spotkać. W tak dużym pierwotnym lesie jak Puszcza Białowieska gniazduje ok. 500 par.

Słonka jest prawdziwym pechowcem. Poluje się na nią w 25 krajach.

W Unii Europejskiej lęgowe jest 960 tys. par słonek.

Rocznie w samej Francji ginie ich ponad 1,2 mln! Wiele z nich to goście z dalekiej Syberii.

Populacja słonki spada gwałtownie w całej Europie. Mimo to jest ona w Polsce jednym z 13 gatunków, na który można polować! Jak to możliwe? Aby chronić słonkę należy również dbać o zachowanie terenów wilgotnych i podmokłych w lasach, np. poprzez ochronę bobrów.

Legenda

- Areal lęgowy, opuszczany na zimę
- Obszary, na których słońka jest obecna tylko podczas przelotów
- Obszar, na którym słońka jest obecna cały rok, także podczas przelotów
- Obszar zimowania
- Morza i oceany

Temat 5: Krwawodziób - delikatny ptaszek o złowrogiej nazwie

Jego nazwa jest trochę przerażająca, ale zupełnie niesłusznie.

Krwawodziób to niewielki ptak na długich nogach. Wbrew jego nazwie, to właśnie nogi są najbardziej czerwono-pomarańczowe. Długi dziób jest tej barwy tylko u nasady. Podobnie jak inne ptaki siewkowe, korzysta z niego do szukania pożywienia, drobnych bezkręgowców (owadów, pajęczaków, drobnych skorupiaków i mięczaków).

fot: Michał Kucharski

Mieszka na podmokłych terenach, jak doliny rzeczne, obszary bagienne czy błotniste brzegi jezior i stawów. Niestety od wielu lat krwawodziób traci kolejne miejsca, w których mógłby zamieszkać i odchowwać młode. Podmokłe tereny są często osuszane. Zagrożeniem dla niego jest też koszenie podmokłych łąk – ptaki mogą stracić gniazdo (ukryte wśród traw), jaja albo nawet młode.

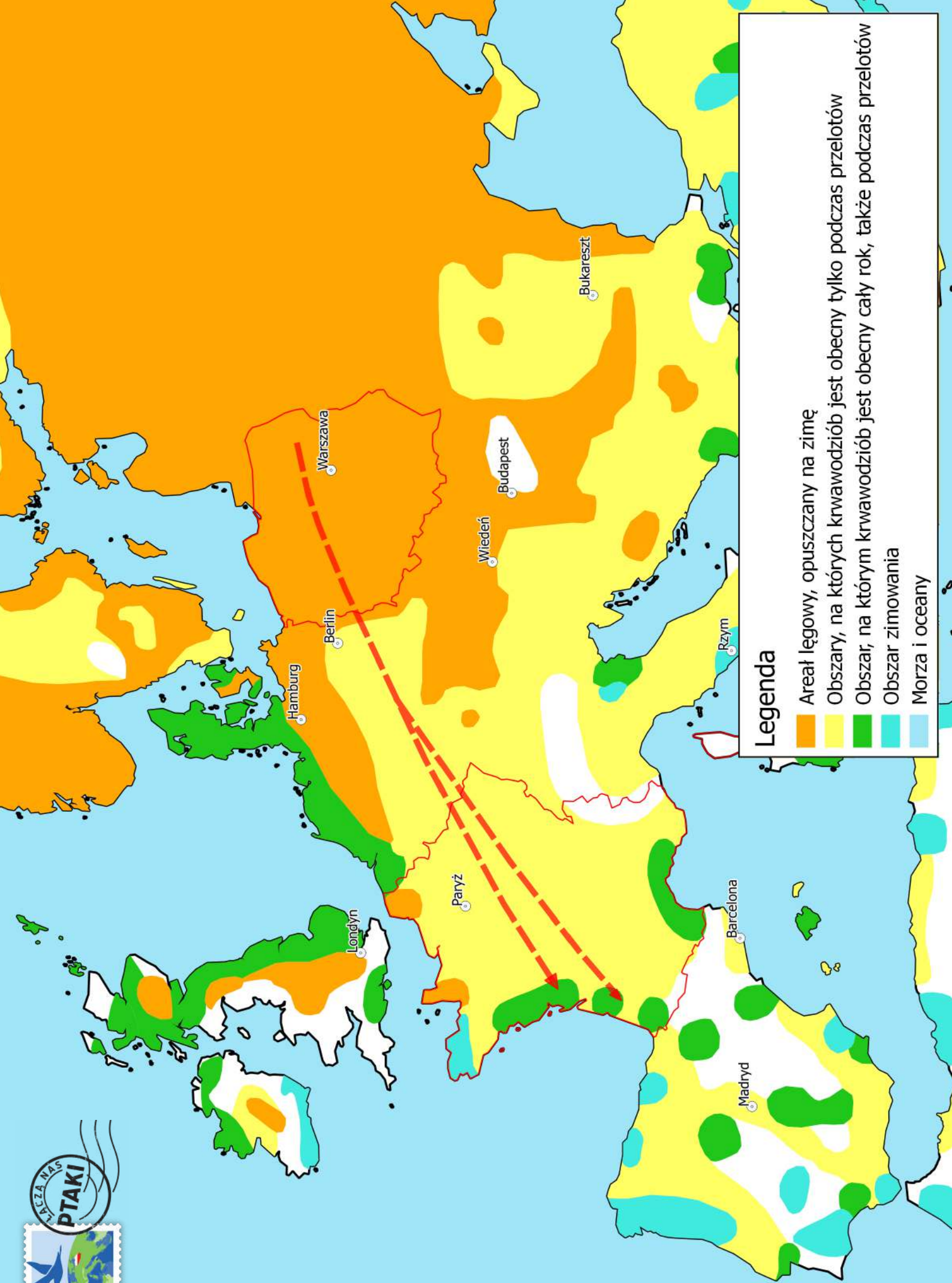
Swoje niewielkie terytoria oznaczają śpiewem, latając nad nimi i na zmianę wlatując i opadając lotem ślizgowym. Na ziemi samiec tańczy małymi kroczkami wokół swej partnerki, rozwijając lub opuszczając skrzydła. Godowy śpiew podobny jest do jodłowania „tuliu tuliu tuliu”.

Krwawodzioby są celem polowań jedynie we Francji.

We wszystkich krajach Unii Europejskiej do łęgów przystępuje rocznie około 120 tys. par.

Niestety rocznie we Francji zabija się prawie 25 tys. krwawodziobów!

W ciągu ostatnich trzydziestu lat nastąpił prawie dwukrotny spadek liczebności krwawodzioba w Polsce. Obecnie jest bardzo nieliczny. Gniazduje u nas ok. 1000-1500 par tych ptaków. Dlatego też podlega w Polsce ścisłej ochronie i wymaga ochrony czynnej.

Legenda

- Areal lęgowy, opuszczany na zimę
- Obszary, na których krwawodziób jest obecny tylko podczas przelotów
- Obszar, na którym krwawodziób jest obecny cały rok, także podczas przelotów
- Obszar zimowania
- Morza i oceany

Temat 6: Kszyk – w słoneczne, wiosenne dni można usłyszeć nad łąkami jego charakterystyczne „beczenie”

Wyglądem zbliżony do słonki. Nie bez powodu, oba gatunki należą do tej samej rodziny: bekasowatych. Wierzch ciała jest rdzawo brązowy, z podłużnymi plamami. To maskujące ubarwienie, utrudniające wypatrzenie ptaków pośród kęp turzyc i traw. Paseczki na głowie wyglądają tak, jakby ptak miał oryginalnie wygoloną fryzurę. Długi, prosty dziób jest czarny na końcu. Służy do szukania pokarmu w miękkiej ziemi.

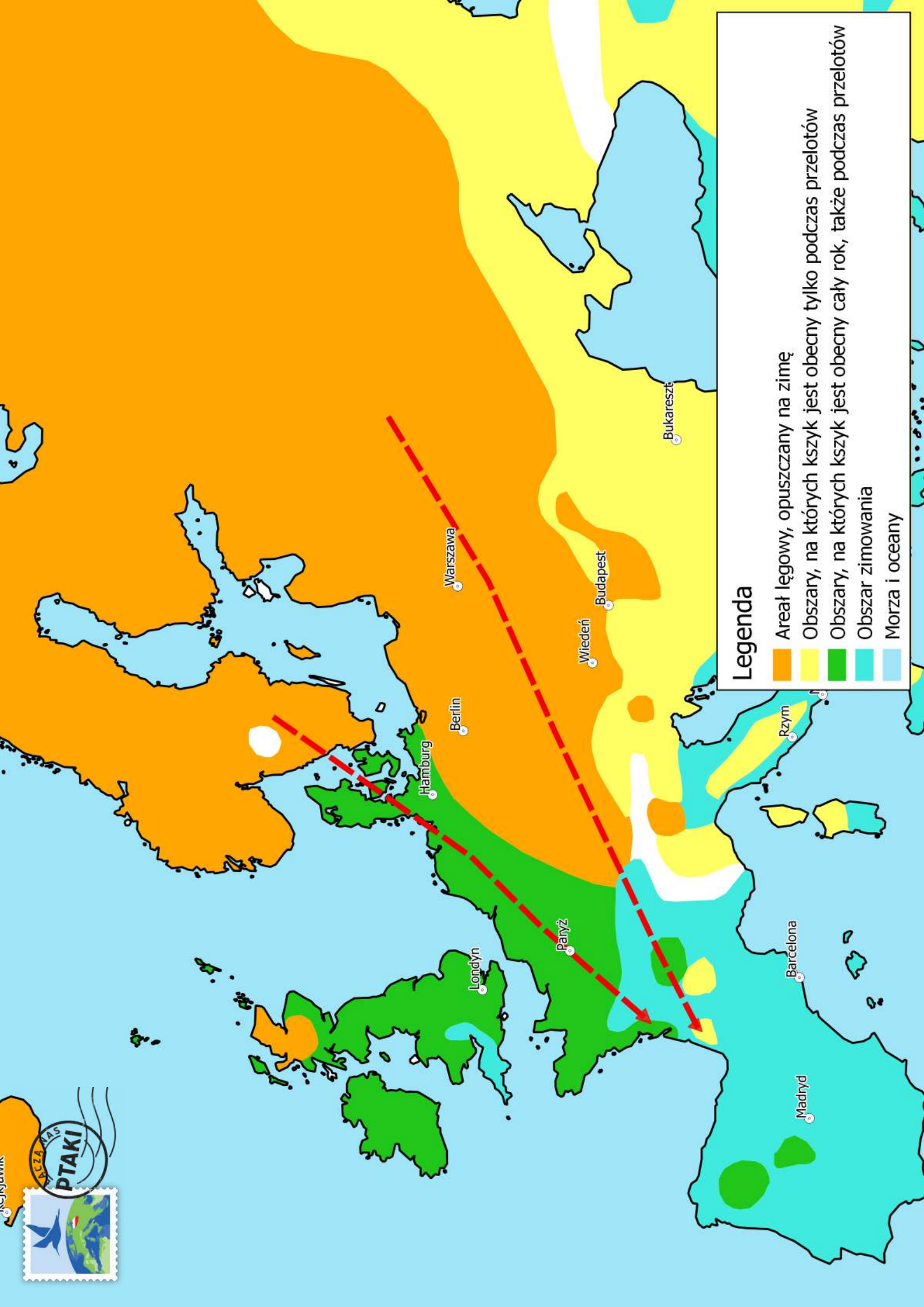

fot: Michał Kucharski

Często można go usłyszeć latającego nad łąką, gdzie nurkując akrobatycznie w powietrzu – beczy! Podczas toków (czyli okresu gdy ptaki dobierają się w pary) samce popisują się wzlatując najpierw do góry, a następnie gwałtownie spadając w dół. Przy spadaniu ich pióra w ogonie wibrują, wydając dźwięki podobne do „beczenia”. Dlatego w niektórych rejonach kszyk jest nazywany też barankiem lub koziołkiem. Zamieszkuje podmokłe łąki, torfowiska, bagna i mokradła. Można go spotkać przy mulistych brzegach rzek i jezior. Gniazdo to najczęściej płytkie zagłębienie w ziemi, wystane suchą trawą, liśćmi i mchem.

*Kszyk jest niestety celem polowań myśliwych aż w 14 krajach Unii Europejskiej.
Populacja lęgowa tego gatunku wynosi w UE około 375 tys. par.
W samej Francji ginie co rok 275 tys. kszyków!*

W Europie Środkowej notuje się znaczny spadek jego liczebności. W Polsce gniazduje 30-70 tys. par kszyków. Podobnie jak innym ptakom siewkowym, szkodzi mu osuszanie terenów podmokłych, zarastanie siedlisk przez wysoką roślinność, polowania i zaprzestawanie koszenia łąk.

Legenda

- Areal lęgowy, opuszczany na zimę
- Obszary, na których kszyc jest obecny tylko podczas przelotów
- Obszary, na których kszyc jest obecny cały rok, także podczas przelotów
- Obszar zimowania
- Morza i oceany

© E. S. J. J. J. J. J.

Temat 7: Rycyk – dostojny mieszkaniec łąk z bardzo długim dziobem

Rycyk jest ptakiem wielkości gołębia, jednak na tym podobieństwa się kończą. Wyróżnia go biało czarny ogon i długi prosty dziób, pomarańczowy z czarnym końcem. Długie nogi i szyja sprawiają, że wygląda bardzo elegancko. Jak łatwo się domyślić, rycyk także brodzi i szuka pożywienia w miękkim mulistym dnie brzegów rzek, jezior i mokradeł.

fot.: Michał Kucharski

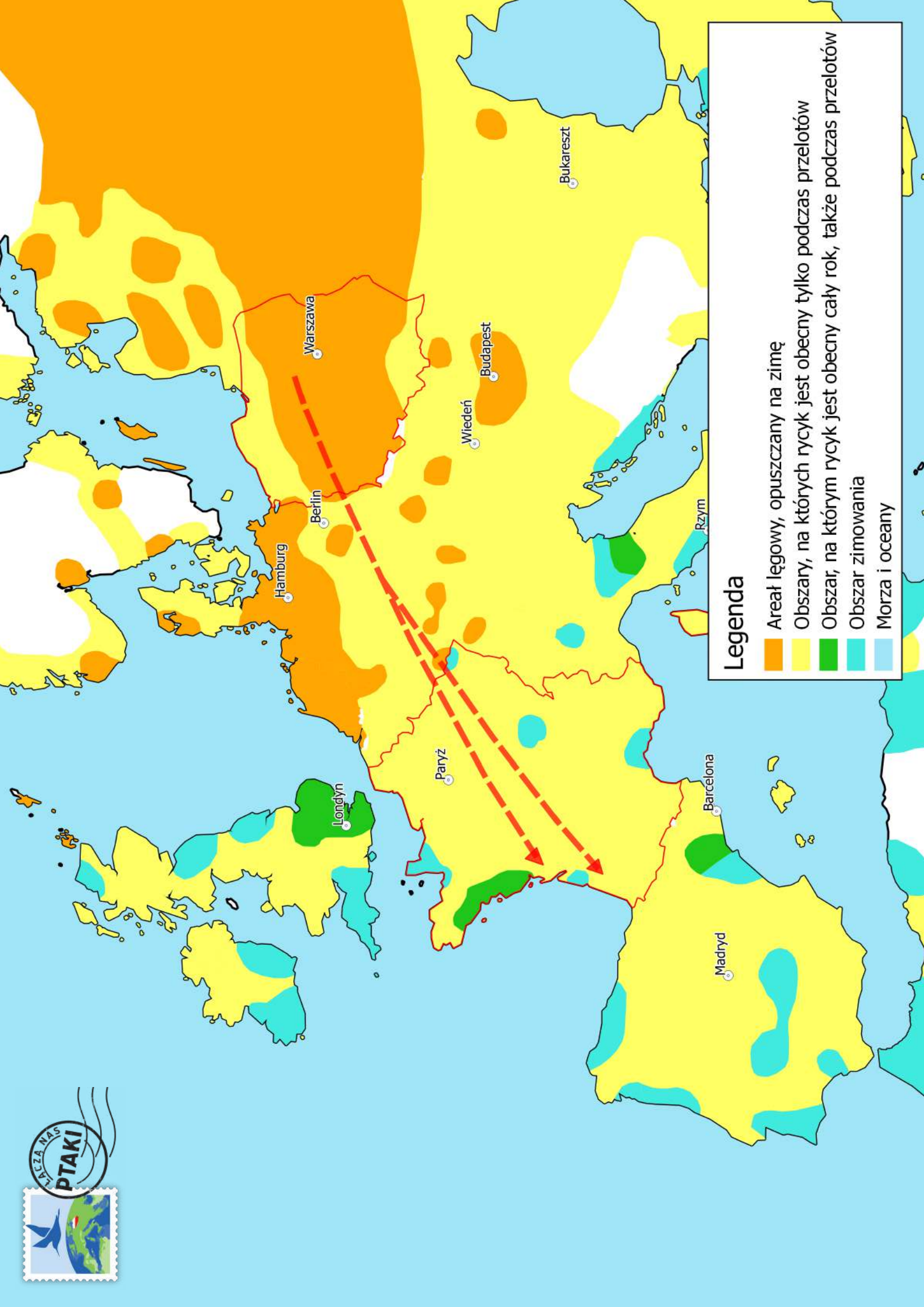
Przylatuje na wilgotne łąki i torfowiska w drugiej połowie marca, a odlatuje na zimowiska już w sierpniu. Rycyki uwielbiają okresowo zalewane łąki i pastwiska w szerokich dolinach rzecznych, z muliskami, starorzeczami i płycznami. Tam zakładają gniazda: płytkie dołki wygrzebane w podłożu, przysypane żdźbłami traw i ziół łąkowych lub grudkami ziemi. Prezentując się przed samicą rycyk rozpościera ogon i skrzydła, ukazując białe plamy. Zaczyna się taniec wokół samicy, w czasie którego przypada piersią do ziemi, udając wygrzebywanie gniazda.

Na rycyka poluje tylko jeden kraj Unii Europejskiej – Francja.

Liczby są naprawdę szokujące. Lęgowa populacja europejska rycyka to ok 65 tys. par.

We Francji rocznie ginie ponad 13 tys. rycyków!

W Polsce jest ptakiem rzadko spotykanym - mamy zaledwie ok. 2 tys. par rycyków. Populacje rycyka zmniejszają się zarówno w Polsce, jak i w całej Europie. Niestety osuszanie łąk powoduje, że rycyk traci miejsca, w których może zakładać gniazda. Największe spadki liczebności w ostatnich dziesięcioleciach odnotowuje się w Dolinie Narwi, gdzie w wyniku intensywnej melioracji doszło do przesuszenia dolin. Przesuszone łąki są bardziej dostępne dla drapieżników: lisa, kuny, czy norki amerykańskiej.

Legenda

- Obszar, na którym rycyk jest obecny tylko podczas przelotów
- Obszar, na którym rycyk jest obecny cały rok, także podczas przelotów
- Obszar zimowania
- Morza i oceany